

4. Сисоєва С., Литовченко О., Куниця Т. Соціально-педагогічний супровід учнів в умовах воєнного стану в Україні: подолання особистісної крихкості і обмежень. *Вісник НАПН України*. 2025. №7(2). С. 1-11. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7203>

Людмила Петришин

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль*

Олег Мороз,

*здобувач третього рівня вищої освіти,
спеціальність ІІО Соціальна робота та консультування,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ У ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ ЗАСОБАМИ ФАНДРАЙЗИНГУ

Анотація. У роботі обґрунтовано актуальність залучення позабюджетних ресурсів для вирішення нагальних соціальних питань в об'єднаних територіальних громадах. Доведено, що фандрайзинг виступає ключовим інструментом фінансового забезпечення соціальних проєктів, сприяючи розвитку дієвого партнерства територіальних громад з владою, бізнесом та суспільством. Визначено специфіку збору фінансів, що ґрунтується на локальному соціальному капіталі та синергії ресурсів членів громади і обов'язковому переході до проєктного підходу. Проаналізовано успішні практики інституціоналізації фандрайзингу, у використанні цифрових краудфандингових платформ та моделі інтегрованих послуг. Запропоновано конкретні кроки для вирішення кадрових проблем та підвищення прозорості у цій сфері.

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, місцевий розвиток, соціальні послуги, соціальний проєкт, фандрайзинг, ресурси громади.

Виклад основного матеріалу. Сучасні територіальні громади трансформувалися з простої адміністративної одиниці у головного рушія соціального добробуту на місцях. Отримавши нові повноваження, органи місцевого самоврядування взяли на себе левову частку відповідальності за вирішення гострих проблем населення. Проте виникає суперечність: хоча дохідна база громад розширилася, класичного бюджетного фінансування все одно об'єктивно бракує для швидкого реагування на суспільні кризи. Зростання кількості вразливих груп населення вимагає таких фінансових впливань, які місцеві бюджети самотужки не покривають. Саме тому фандрайзинг перетворюється на безальтернативний інструмент залучення додаткових коштів для реалізації місцевих ініціатив.

У практиці публічного сектору традиційно виділяють два види пошуку та залучення ресурсів: оперативний та проєктний. Якщо перший спрямований на закриття рутинних потреб закладів соціальної сфери, то другий фокусується на конкретних ініціативах, що мають чітко визначені цілі та вигоди для донорів [2, с. 14]. Аналіз практики показує, що донорам набагато цікавіше фінансувати саме проєкти, хоча центри соціальних служб за звичкою все ще тяжіють до оперативного пошуку коштів.

З практичного боку, впровадження будь-якого соціального проєкту вимагає цілого комплексу управлінських рішень та стабільного потоку ресурсів – від матеріальних до кадрових. Саме інструментом забезпечення цих потреб є фандрайзинг, який розглядається як свідома, добровільна та професійна діяльність з мобілізації внутрішніх та залучення зовнішніх ресурсів для реалізації суспільно корисних неприбуткових проєктів [4, с. 102].

Головна відмінність фандрайзингу на рівні громади полягає в тому, що він критично залежить від місцевого соціального капіталу. Тут не працюють масштаби національних кампаній; успіх збору коштів прямо пропорційний репутації ініціаторів та рівню довіри до них. Іншою вагомою особливістю є необхідність формування синергетичного ефекту, де найбільш життєздатними виявляються ті ініціативи, у яких органи місцевого самоврядування надають базовий інфраструктурний ресурс, місцевий бізнес забезпечує матеріальне фінансування, а самі члени громади роблять внесок у вигляді волонтерської праці. До того ж сучасні благодійники вимагають конкретного соціального впливу, що змушує громади швидше переходити до проєктного підходу.

Наведені теоретичні аспекти вже знаходять своє підтвердження на практиці. Хорошим прикладом об'єднання зусиль стала робота 12 громад, які спільно з Партнерством «Кожній дитині» почали впроваджувати

інтегровані соціальні послуги [1]. Особливої уваги заслуговують цифрові інструменти, за допомогою яких громади все частіше використовують національні краудфандингові платформи на зразок «Спільнокошт» чи «dobro.ua». Це дозволяє автоматизувати збори, залучити кошти бізнесу та діаспори, а головне – зробити процес фінансово прозорим. Більше того, участь у програмах співфінансування (наприклад, від фондів «МХП-Громаді» чи USAID) вимагає від організаторів наявності власного внеску. Для того щоб отримати основний грант, громада мусить організувати успішний локальний збір, що для прикладу масово відбувається під час облаштування ветеранських просторів.

Питання залучення ресурсів постає особливо гостро, коли йдеться про підтримку внутрішньо переміщених осіб. Разова екстрена допомога тут не вирішує проблеми, а потрібні довгострокові стратегії інтеграції, на які у місцевих бюджетах просто немає вільних коштів [5, с. 12]. Тож цей фінансовий тягар частково перебирають на себе міжнародні програми, бізнес та приватні особи.

Загалом важливо розуміти, що фандрайзинг – це не про випрошування грошей, а повноцінний інструмент інклюзивного розвитку територій, який робить владу більш незалежною, дає репутаційні бонуси місцевому бізнесу і показує, наскільки зрілим є громадянське суспільство в конкретній об'єднаній територіальній громаді [3, с. 99].

Проте практична реалізація впровадження соціальних проєктів стикається з низкою об'єктивних труднощів. Державі бракує фіскальних стимулів для меценатів, мешканці часто залишаються інертними, а в соціальних закладах елементарно немає підготовлених фахівців. Збір коштів нерідко доручають випадковим працівникам, які досі витрачають час на неефективні «холодні» зустрічі. Щоб подолати цей бар'єр, громади використовують дві моделі: або самостійно навчають своїх штатних спеціалістів (внутрішня модель), або наймають зовнішніх експертів під конкретний проєкт (аутсорсинг) [6, с. 59]. Для реальних змін потрібні системні кроки. Йдеться про офіційне введення посади фандрайзера, розвиток міжмуніципального співробітництва для фінансування великих об'єктів, цифровізацію звітності та розвиток механізмів соціального замовлення.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що фандрайзинг в об'єднаних територіальних громадах – це не просто спосіб перекрити дефіцит бюджету. Це потужна соціальна технологія, здатна вибудувати дієве партнерство між владою, бізнесом і громадою. Щоб вона запрацювала на повну, потрібно відмовитися від інтуїтивного пошуку фінансів та перейти

до системного проєктного менеджменту. Це потребуватиме навчання фахівців, запровадження інноваційних інструментів та максимальної прозорості для донорів. Перспективним напрямком для подальших наукових досліджень є розробка методик оцінки ефективності таких кампаній в умовах повоєнної відбудови та соціальної адаптації вразливих груп.

Список використаних джерел

1. 12 громад розпочнуть впровадження моделі інтегрованих соціальних послуг. Партнерство «Кожній дитині»: [вебсайт]. URL: http://www.p4ec.org.ua/ua/news_article/1296 (дата звернення: 09.04.2026).

2. Горин В. П., Карпишин Н. І. Особливості фандрайзингу у публічному секторі економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.16.13>. (дата звернення: 09.04.2026).

3. Єнгаличева І. В. Аналіз методів соціальної роботи в умовах територіальної громади. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2024. Вип. 1. С. 97–102. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2024-1-14>. (дата звернення: 09.04.2026).

4. Ляшук О. М., Борисюк О. М. Благодійна діяльність та фандрайзинг в соціальній роботі: теоретичний аспект. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Педагогічні науки. 2019. № 1. С. 101–108. DOI: <https://doi.org/10.29038/2415-8143-2019-01-101-108>.

5. Оксенюк О. Стратегії втручання у соціальній роботі з внутрішньо переміщеними особами (ВПО). *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2025. № 1(14). DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(14\).2025.331721](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(14).2025.331721).

6. Ревко А., Чумак К. Фандрайзинг соціальних проєктів як інструмент соціального розвитку територіальних громад. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3 (23). С. 57–64. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-3\(23\)-57-64](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-3(23)-57-64).

Людмила Петришин,

професор, доктор педагогічних наук,

професор кафедри соціальної роботи

та соціальної педагогіки

Тернопільського національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка